
Istungidokument

B9-0258/2020

14.9.2020

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

Euroopa Ülemkogu erakorralise tippkohtumise ettevalmistamise kohta, millel keskendutakse olukorra ohtlikule teravnemisele ja Türki rollile Vahemere idaosas
(2020/2774(RSP))

Jérôme Rivière, Thierry Mariani, Peter Kofod, Jaak Madison, Harald Vilimsky, Tom Vandendriessche
fraktsiooni ID nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa Ülemkogu erakorralise tippkohtumise ettevalmistamise kohta, millel keskendutakse olukorra ohtlikule teravnemisele ja Türgi rollile Vahemere idaosas (2020/2774(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 24. juuli 1923. aasta Lausanne'i lepingut, eriti selle artikleid 38, 39, 40, 41, 42, 43 ja 44, mis käsitlevad usuvabadust Türgis ja mittemoslemitest elanike diskrimineerimise keelust kinnipidamist,
- võttes arvesse Lausanne'i lepingu artikleid 2, 3, 4 ja 5, milles on Türgi Vabariigi piirid alaliselt kindlaks määratud,
- võttes arvesse, et Türgi Vabariik ühines 24. oktoobril 1945 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga ja on kohustatud järgima ÜRO põhikirja,
- võttes arvesse Türgi Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise protsessi ja ühinemisläbirääkimiste alustamist 17. detsembril 2004,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, mille osaline Türgi on,
- võttes arvesse Lausanne'i lepingu artiklit 16, mille kohaselt Türgi Vabariik teatab, et ta loobub tagasivõtmatult kõigist õigustest territooriumidele, mis asuvad väljaspool lepingus tunnustatud Türgi Vabariigi piire, sealhulgas territooriumidele, mis kuuluvad Rahvasteliidu pädevuse alla (Süüria, Liibanon, Palestiina, Jordani Idakallas, Iraak),
- võttes arvesse ÜRO diskrimineerimise ennetamise ja vähemuste kaitse allkomisjoni 2. juulil 1985 avaldatud aruannet, milles kirjeldatakse armeenlaste massimõrva genotsiidina,
- võttes arvesse oma 18. juuni 1987. aasta resolutsiooni Armeenia küsimuse poliitilise lahenduse kohta, milles tunnistatakse armeenlaste genotsiidi¹,
- võttes arvesse oma 28. septembri 2005. aasta resolutsiooni Türgiga läbirääkimiste alustamise kohta², milles Euroopa Parlament kutsus Türgit üles armeenlaste genotsiidi tunnistama, sest pidas seda Euroopa Liiduga liitumise eeltingimuseks,
- võttes arvesse oma 15. aprilli 2015. aasta resolutsiooni Armeenia genotsiidi 100. aastapäeva kohta³, milles Euroopa Parlament kinnitas, et tunnistab Armeenia genotsiidi, ja kutsus ka Türgit üles genotsiidi tunnistama ning koostama heas usus terviklikku nimistut Türgi territooriumil viimase sajandi jooksul hävitatud Armeenia ja

---

¹ EÜT C 190, 20.7.1987, lk 119.

² ELT C 227E, 21.9.2006, lk 163.

³ ELT C 328, 6.9.2016, lk 2.

- muust kultuuripärandist,
- võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
  - A. arvestades, et Türgi rikub pidevalt Kreeka ja Küprose suveräänsust;
  - B. arvestades, et Türgi seismiline uurimislaev Oruç Reis sõidab pidevalt Kastellorizo rannikult, st Kreeka territoriaalvetest läbi;
  - C. arvestades, et see laev koos sõjalaevadega on teinud alates 10. augustist 2020 Vahemere idaosas ebaseaduslikke uuringuid;
  - D. arvestades, et sellise tegevuse tõttu pälvitud rahvusvahelisele kriitikale on Türgi president Recep Tayyip Erdoğan vastanud: „Nad mõistavad, et Türgi on poliitiliselt, majanduslikult ja sõjaliselt piisavalt tugev, et ebamoraalsed kaardid ja dokumendid hävitada“;
  - E. arvestades, et Türgi natsionalistid okupeerisid 1974. aastal Kastellorizo saare;
  - F. arvestades, et Türgi on alates 1974. aastast ebaseaduslikult hõivanud 37 % Küprose territooriumist;
  - G. arvestades, et Türgi sõjavägi andis Prantsusmaa fregatile Courbet, kes jälgis, et Liibüale relvade tarnimisele kehtestatud ÜRO embargost peetaks kinni, kolm korda valgussignaale;
  - H. arvestades, et Türgi on hõivanud suure osa Põhja-Süüriast, ilma et Süüria Araabia Vabariik oleks andnud selleks nõusoleku või kutsunud üles seda tegema; arvestades, et hõivatud piirkonna keskne koht on Idlib, mis on Süürias võitlevate islamirühmituste jaoks tähtsaim paik; arvestades, et Türgi kasutab seda olukorda ELilt väljapressimiseks;
  - I. arvestades, et Türgi on saatnud Liibüasse üle 5 000 radikaalse Süüria islamisti ja saadab nüüd Liibüasse oma väed;
  - J. arvestades, et Türgi korraldab operatsiooni Tiger Claw raames Iraagi loodeosas regulaarselt pommirünnakuid, ilma et Erbilist või Bagdadist oleks selleks antud korraldus, ning seab sellega ohtu paljud Zakho lähedal asuvad piirikülad, millest mõnes elavad idapoolsed kristlased;
  - K. arvestades, et väljaandmislepingud, mille Türgi on Kosovo ja Albaaniaga sõlminud ning mida Ankara kasutab oma oponentide püüdmiseks, on vastuolus poliitilistes küsimustes varjupaiga saamise õigust käsitlevate rahvusvaheliste konventsioonidega;
  - L. arvestades, et Türgi tugevdab sidemeid Lääne-Balkani riikidega, eelkõige Bosnia ja Hertsegoviinaga;
  - M. arvestades, et kui Türgil oleks Balkani riikides ja Liibüas ülekaalukas mõjuvõim, kontrolliks ta kaht peamist Euroopasse viivat rändeteed, mis tekitaks Euroopa rahvastele eksistentsiaalse ohu;
  - N. arvestades, et president Erdoğan on teinud Euroopa riikide kohta palju provokatiivseid

avaldusi, näiteks et eelkõige Prantsusmaa peaks lõpetama pingeid suurendavate meetmete võtmise, sest suurvõimuna tegutsedes ei saavuta ta midagi;

- O. arvestades, et Türgis on usuvabadust korduvalt rikutud, nt on pastor Brunson kinni peetud, Tur Abdini piirkonnas toime pandud kristlaste mõrvu ja nende vastu suunatud rünnakuid, näiteks Simoni ja Hurmuz Dirili juhtumeid, ei ole tõsiselt uuritud, ning julgustatakse Süüria kultuuri välja suretama;
- P. arvestades, et Hagia Sophia basiilika ja Püha Päästja ehk Chora kirik on muudetud mošeeks;
- Q. arvestades, et Türgi valitsus viitab pidevalt Ottomani dünastiatele ja Konstantinoopoli langemisele, kuid EL toob Lepanto lahingut ja Viini piiramist näiteks harva;
- R. arvestades, et Türgi valitsusparteil, s.o Õigluse ja Arengu Parteil, on harukontorid paljudes ELi liikmesriikides ja president Erdoğan kasutab neid Euroopa valitsuste ähvardamiseks;
- S. arvestades, et ka Euroopas on vägivaldse relvarühmituse Hallid Hundid liikmeid;
- T. arvestades, et Türgi siseminister ütles 17. märtsil 2017: „Võime teile suuri probleeme tekitada ja saata teile iga kuu 15 000 pagulast, keda seni oleme Türgis hoidnud.“;
- U. arvestades, et 10. augustil 2020 ütles president Erdoğan: „Oleme võitluses valmis ohvreid tooma. [...] Saame näha, kas sama on valmis tegema meie vastased Vahemere ja Lähis-Ida piirkonnas.“;
- V. arvestades, et EL on Türgile andnud 18. märtsi 2016. aasta lepingu alusel 6 miljardit eurot, alates 2003. aastast ühinemiseelse raamistiku alusel 14,5 miljardit eurot ning Euroopa Investeerimispank on alates 2000. aastast investeerinud 28,9 miljardit eurot, mis teeb kokku rohkem kui 49 miljardit eurot;
- W. arvestades, et Türgi režiim on korduvalt rikkunud inimõigusi, eriti pärast 2016. aasta riigipöördekatset; arvestades, et Euroopa Inimõiguste Kohus on Türgi alates 1959. aastast rohkem kui 3 000 korral süüdi mõistnud; arvestades, et opositsiooni liikmeid on meelevaldselt vahistatud; arvestades, et pärast 238-päevast näljastreiki suri 27. augustil 2020 vanglas terrorismis süüdistatud Türgi jurist Ebru Timtik; arvestades, et Türgi väärkohtleb kurdi elanikkonda; arvestades, et 13. oktoobril 2019 mõrvasid Türgi teenistuses tegutsenud palgasõdurid noore kurdi poliitiku Havrin Khalafi;
- X. arvestades, et Türgi presidendil on tihedad suhted ELi poolt terroristlikeks ühendusteks peetavate organisatsioonidega; arvestades, et 2020. aasta augustis kohtus president Erdoğan Hamasi poliitilise juhatuse esimehe Ismael Haniyehi ja teda saatva delegatsiooniga; arvestades, et enne kui Moslemi Vennaskonna režiim Egiptuses 2013. aastal langes, pakkus Ankara sellele toetust ja sõlmis sellega võrdsete liidu; arvestades, et paljud oma koduriigis süüdi mõistetud Moslemi Vennaskonna liikmed leiavad Türgis varjupaiga;
- 1. nõuab, et komisjon ja nõukogu lõpetaksid tingimusteta ja tagasipöördumatult kõik Türgi ELi liikmeks saamist käsitlevad läbirääkimised, sest Türgi ei ole Euroopa riik, tema

tegevus ei ole kooskõlas euroopalike, eelkõige rahumeelse Euroopa säilitamist käsitlevate väärtustega, ning seetõttu ei peaks ta Euroopa Liidu liikmeks saama;

2. kutsub komisjoni ja nõukogu üles lõpetama ühinemiseelse protsessi, praeguse ja kavandatava mitmeaastase finantsraamistiku, ELi pagulasrahastu ning ELi-Türgi rände tegevuskava raames Türgile rahasummade eraldamise; kutsub ELi peale selle üles lõpetama Türgile EIPE laenude andmine;
3. on seisukohal, et EL peaks reageerima Türgi režiimi vastuvõetamatule agressioonile majanduslikult ja poliitiliselt, ning teeb seetõttu ettepaneku peatada 1. jaanuaril 1996 jõustunud tolliliidu otsus kuuekuuliseks perioodiks, mida võib pikendada;
4. kutsub ELi üles nõudma, et Türgi hüvitaks osa nii ühinemiseelse kui ka rändajaid käsitleva lepingu raames väljamakstud summadest, et hüvitada sellistele liikmesriikidele nagu Küpros ja Kreeka tekitatud kahju;
5. teeb ettepaneku, et Türgit ei tohiks lubada Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumistele seni, kuni ta Põhja-Atlandi lepingu sätteid rikub; kutsub NATOt üles uurima võimalikke seaduslikke võimalusi osalisriigi väljasaatmiseks liidust;
6. kutsub kõiki ELi riigipäid ja valitsusjuhte üles mõistma hukka Türgi agressiooni kõigis selle praegustes vormides ning avaldama Kreekale ja Küprosele tingimusteta toetust ja väljendama nendega solidaarsust nende võitluses oma territoriaalse terviklikkuse ja jõupingutuste eest kaitsta Euroopat laiemalt, austades liikmesriikide suveräänsust välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas;
7. nõuab tungivalt, et komisjon avaldaks suurt toetust Kreekale ja Küprosele, kes peavad Türgi rünnakutega üksi toime tulema; kutsub kõiki liikmesriike üles neid riike toetama ja andma neile isegi sõjalist abi ning aitama nendel aladel liidu välispiiridel kontrolli tugevdada, austades liikmesriikide suveräänsust välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas;
8. mõistab igati hukka, et komisjon ei ole teinud ühtki avaldust ega väljendanud solidaarsust Kreeka ja Küprosega ega ka mitte Prantsusmaaga Türgi sõjalise agressiooni ajal Prantsuse mereväelaeva vastu;
9. mõistab hukka usuvabaduse olukorra Türgis, kus vähemusi, eelkõige kristlikke vähemusi, rünnatakse ja tõrjutakse üha enam;
10. kutsub kõiki liikmesriike üles lõpetama kõik Lähis-Idas ja Araabia riikides koos Türgiga korraldatavad ühisoperatsioonid;
11. kutsub kõiki liikmesriike üles tugevdama oma valvsust Euroopas tegutsevate Türgi mõjurühmade suhtes; innustab jälgima Türgi režiimi huvides toimuvat sõjalist tegevust, eelkõige kultuuri- ja usustruktuuride kaudu; ergutab kõiki liikmesriike saatma Türgisse tagasi kõik nende territooriumil viibivad Türgi Õigluse ja Arengu Partei võitlejad;
12. kutsub komisjoni üles piirama Türgi pääsu ELi turule;
13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni presidendile,

komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Euroopa Ülemkogu eesistujale ja nõukogu eesistujariigile.